

MALETA DE L'AIGUA DE TERRASSA

Us presentem aquesta maleta per aprendre, reflexionar i gaudir d'un bé tan valuós com l'aigua.

La idea ha sorgit de la Taula Educació en el marc de l'OAT (Observatori de l'aigua de Terrassa), i ha estat dissenyada per diferents col·lectius : Dones d'Aigua, Enginyeria Sense Fronteres, la Taula de l'Aigua i la Llibreria Synusia.

L'aigua és un bé molt especial i imprescindible per la vida i no es pot tractar ni gestionar com si fos una mercaderia, perseguint beneficis en forma de guanys.

Ens agradaria que a través d'aquesta maleta poguéssiu compartir les idees que ens aporta la NCA - Nova Cultura de l'Aigua-, la que fomenta una nova mirada envers l'aigua, per entendre-la com un bé comú que fa possible la cura de les persones, la vida de tots els éssers vius i de la Terra basant-se en la justícia social i eco sistèmica i defensant una gestió pública que contempli la transparència, la co-governança i la rendició de comptes.

També voldríem que coneguéssiu com i per què es va crear l'OAT i que ensenyéssiu als futurs i les futures ciutadanes que teniu a l'aula el valor de la corresponsabilitat en tot allò que pertany a la Comunitat.

1 . QUÈ ÉS LA MALETA DE L'AIGUA?

La Maleta de l'Aigua és un recurs educatiu al voltant de l'aigua. La presentem en dues maletes, una que conté un munt de llibres preciosos que els nens i les nenes podran gaudir amb la vostra ajuda i tutoria, i una altra que conté diversos jocs per tal de poder aprendre els valors de la Nova Cultura de l'Aigua (NCA) d'una forma lúdica.

Hem intentat contextualitzar l'aigua en relació amb el nostre territori i voldríem que l'alumnat integrés que l'aigua és quelcom més que allò que surt de l'aixeta i que aprenguéis què és el Cicle Integral de l'Aigua.

Existeix una Conca, la del Llobregat, el riu del qual prové la nostra aigua; existeixen uns aqüífers, aigües subterrànies que el nodreixen i que tenen unes condicions determinades, en part per una muntanya de runams salins coneguda com el Cogulló, a Sallent.

És important conèixer que l'aigua s'ha de potabilitzar pel consum humà, que s'ha de transportar fins a les nostres llars i que té diversos usos, després dels quals ha de retornar en bon estat al medi, minimitzant el nostre impacte ambiental.

Amb aquesta Maleta de l'Aigua de Terrassa ens agradaria (de manera molt especial) que l'alumnat conegués i parlés sobre conceptes com: els béns comuns, la responsabilitat i la

relació que aquests valors tenen amb la gestió pública de l'aigua a la nostra ciutat, i l'Observatori de l'Aigua de Terrassa (OAT) que és l'instrument que hem utilitzat per tal que la gestió de l'aigua a Terrassa es gestioni de forma transparent, participativa, sostenible i amb justícia social.

2 . A QUI VA ADREÇADA?

Amb la Maleta de l'Aigua hem iniciat la creació d'un fons de recursos i propostes útils per les escoles que permetin al professorat i l'alumnat treballar continguts, actituds i valors que giren al voltant de l'aigua i que són propis del currículum de Primària.

La creació, la recerca i la selecció de recursos és una pràctica habitual entre els docents i els centres educatius. Actualment, es generen una gran quantitat d'activitats i materials diversos adreçats a les diferents etapes educatives. Des de l'Observatori de l'aigua de Terrassa (OAT) hem recollit aquesta realitat i posem a disposició dels docents aquesta maleta amb propostes vinculades als continguts relacionats amb l'àmbit de coneixement del medi natural, social i cultural i més concretament amb "la dimensió del món actual".

La presència de les competències al currículum ha implicat necessàriament canvis en el què, com, i per què ha d'aprendre l'alumnat i, conseqüentment, en el rol del professorat. Voldríem que els jocs i contes inclosos a la maleta ajudin a descobrir si l'alumnat és capaç d'aplicar els coneixements apresos prèviament a classe afavorint, per tant, la seva avaluació.

Els nens i nenes, els nois i noies han d'aprendre a mirar críticament l'entorn i l'actualitat i a formar-se una opinió personal justificada.

Per exemple, “El joc de l'aigua”, o el de “Xip-Xap!” els ajudaran a conèixer els diversos usos de l'aigua i a reflexionar sobre la importància de l'aigua a la nostra vida i com aquest bé es pot veure amenaçat per la contaminació o pel canvi climàtic.

Un dels altres jocs, “l'Esplaix”, ofereix entre d'altres possibilitats, una eina que facilita l'autoavaluació de l'alumnat per tal que sigui conscient de quins són els coneixements previs que té sobre l'aigua.

Per altra banda, els llibres que trobareu a la maleta abasten tots els cursos de primària i n'hi ha algun que també és per educació infantil. Pensem que els jocs van destinats a l'alumnat de cicle mitjà i superior, tot i que cada tutor o tutora és qui millor coneix el seu alumnat i pot fer les adaptacions adequades per poder-hi jugar.

3 . CONTINGUT DE LA MALETA DE L'AIGUA

La Maleta de l'Aigua està formada per dues maletes en constant evolució on anirem afegint nous recursos:

Una maleta, la petita, conté un recull de vint-i-vuit llibres que ens parlen de l'aigua de diferents maneres i en diferents formats. L'aigua com a recurs al qual totes tenim dret, com a font de vida, com a compost químic, com a element del clima i els recursos hídrics, com a dissenyador de paisatges, com a inspirador d'històries, llegendes, poesies i personatges. A aquesta maleta l'acompanya un fanzine en el qual trobareu la informació sobre cadascun dels títols, així com una ruta lectora per edats i temàtiques.

L'altra maleta, la gran, conté quatre jocs i un fanzine:

- 1) Joc de l'Aigua de la ciutat de Terrassa.
- 2) Caixa amb cinc trencaclosques.
- 3) “Esplaix”, un joc d'endevinar mots a través de la mímica, la paraula o el dibuix.
- 4) “Xip-Xap”, joc de completar frases.

Les instruccions de cada joc les trobareu a la part superior de la maleta. Es tracta d'uns fulls plastificats per tal que el conjunt sigui pràctic i durador.

Les maletes romandran en dipòsit a la seu de l'OAT, per tal que puguin ser utilitzades pels centres educatius en servei de préstec, prèvia sol·licitud a la figura de coordinació de l'OAT.

Imatges a la sortida del Ple Municipal del 28 de març de 2018 on es va aprovar la gestió directa del servei d'abastament d'aigua mitjançant una entitat pública empresària local.

4. LA NOVA CULTURA DE L'AIGUA

Per què es parla d'una Nova Cultura de l'Aigua?

L'aigua sempre ha estat concebuda com un recurs inesgotable. El seu ús no s'havia considerat mai limitat ni en perill d'esgotament com sí que passa, per exemple, amb els jaciments minerals.

Els llibres de text parlen, precisament, del “cicle de l'aigua” que, a través de l'evaporació i la pluja, retorna l'aigua a les seves fonts per nodrir aqüífers subterranis, llacs i rius, passant pels diferents usos de la societat i retornant-la a la natura. I de nou, tornar a començar. Existia aquest equilibri mentre el volum d'aigua utilitzada no era superior al que aquest cicle de l'aigua havia de donar resposta.

En els darrers anys, però, **el consum d'aigua s'ha vist incrementat a escala planetària**. Per una banda, pel procés de desenvolupament i de creixement econòmic que es correlaciona amb un fort increment i un ús irracional de l'aigua, amb la pèrdua de fonts i amb el deteriorament de la seva qualitat. Per l'altra, pel consum d'aigua potable que està creixent a un ritme vertiginós motivat pels excessos de consum dels països que anomenem “desenvolupats”, i pel creixement demogràfic.

Sabem que la quantitat d'aigua que hi ha avui a la Terra és la mateixa que hi havia l'any 1800, però la població humana ha

passat dels 1.000 milions de persones que hi havia en aquell moment a més 7.700 milions a l'actualitat i amb uns estils de vida, sobretot als països més enriquits, que exigeixen més consum d'aigua. A més, actualment, no només utilitzem l'aigua per beure. Aquesta és en realitat una part molt petita. La utilitzem per múltiples necessitats: des de la producció d'aliments a la indústria tèxtil, de l'energia al paper, del turisme al transport, dels medicaments a la coca-cola... Tots els béns i serveis que utilitzem necessiten aigua.

Tanmateix, aquest increment en el consum d'aigua no s'ha produït de manera igualitària. Al contrari, **al món es produeixen unes grans desigualtats en l'accés a l'aigua potable, principalment entre els països de nord global i els del sud global.** Actualment, una gran part de la població del món, més de 2.100 milions de persones, no té accés a l'aigua potable i 4.500 milions de persones no disposen d'una xarxa de sanejament adequada. Aquest fet, a banda de provocar greus conseqüències, com ara malalties i epidèmies, comporta una gran inversió de temps per anar a cercar l'aigua a llocs remots i tenir-ne cura pel seu consum, afectant principalment a les dones i nenes d'aquests indrets.

És necessari precisar que aquesta desigualtat també afecta a llocs i persones relativament properes, com ara els milers de treballadores i treballadors temporers de la recol·lecta de la fruita vermella a Huelva, on malviuen en barraques i sense

accés a l'aigua. O en el cas de famílies del nostre país que es troben en situació de pobresa i d'extrema vulnerabilitat i que per no poder pagar l'aigua de manera legal, se'ls talla. En tots els casos ens hem de qüestionar si és legítim fer negoci i gestionar l'aigua amb ànim de lucre si tenim clar que l'aigua és imprescindible per a l'existència de la vida.

ACTUALMENT, UN GRAN NOMBRE DE POBLACIÓ MUNDIAL, MÉS DE 2,100 MILIONS DE PERSONES, NO TENEN ACCÉS A L'AIGUA POTABLE

En paral·lel a aquestes desigualtats esmentades, s'està produint un dràstic descens dels recursos hídrics. Aquest descens està provocat per la degradació ambiental i, més concretament, per la desforestació i la pèrdua de neus perpètues fruit del canvi climàtic: la pluja ja no és retinguda per la massa boscosa, tampoc en forma de neu, fet que afavoreix l'erosió i la desertització. En aquest sentit hem d'incidir en què els canvis del clima succeeixen degut al nostre model productiu i de consum.

Per tant, **avui podem afirmar que l'aigua és finita.** I, si bé és cert que és un bé renovable, no es renova a la mateixa velocitat que voldria el sistema agro-urbà-industrial, sinó que es regenera a la velocitat del cicle natural de l'aigua, un ritme molt diferent al del procés econòmic.

És precisament el resultat del xoc entre els temps dels cicles que sostenen la vida, com ara el cicle de l'aigua, i els temps de l'economia convencional el que anomenem crisi ecològica.

Davant d'aquesta situació necessitem tot un seguit de canvis. Un d'ells és impulsar l'educació per a la sostenibilitat com a part d'aquesta **Nova Cultura de l'Aigua**. Es precisen canvis radicals en les nostres escales de valors, en la nostra concepció de la naturalesa, en els nostres principis ètics i en els nostres estils de vida. En definitiva, un canvi cultural que es reconeix amb el terme de Nova Cultura de l'Aigua. Una nova cultura que ha d'assumir una visió holística i reconèixer les múltiples dimensions de valors ètics, mediambientals, socials, econòmics i polítics.

La NCA pren com a base el principi universal del respecte a la vida. Els rius, els llacs, les fonts, els espais humits i els aqüífers han de ser considerats com a Patrimoni de la Biosfera i han de ser gestionats per les comunitats i les institucions públiques per garantir una gestió equitativa i sostenible.

Per tant, la NCA és un concepte que pretén crear consciència de l'escassetat de l'aigua, i de la necessària transformació de l'escala de valors de les nostres vides en relació amb aquest recurs natural. Un canvi d'actitud i una conducta responsable en l'ús de l'aigua que ha de permetre

satisfer les necessitats bàsiques i les de les activitats productives conservant i protegint les fonts d'aigua i sense comprometre la disponibilitat i qualitat d'aquest recurs per les generacions futures.

A Terrassa , tal i com ha passat a altres territoris, les dones organitzades han tingut un paper cabdal en la defensa del dret a l'aigua.

En definitiva, la NCA vol difondre els diferents valors de l'aigua: l'aigua com a valor social pel fet de ser un element indestruïble de la vida; un bé comú, un dret humà i universal; l'aigua com a valor econòmic, un recurs central que ha de ser gestionat de forma pública i integral, fora dels cànons del mercat que entén l'aigua com una mercaderia; i l'aigua com a valor ecològic i ambiental que ha de poder ser utilitzada per totes les espècies que viuen al planeta.

Per tot això, és necessari replantejar-nos el model de desenvolupament econòmic en el qual estem immersos i deixar de parlar en termes de creixement. Vivim en un planeta de recursos limitats on el concepte de creixement és inviable i incompatible amb la sostenibilitat ambiental. I l'aigua, com qualsevol altre bé de la naturalesa, també és s'acaba.

Per comprendre el nostre món i avançar en solucions democràtiques, l'educació juga un paper primordial, tal com manifesta la fundadora i consellera delegada de l'ONG *Seeds of Africa* (Llavors de l'Àfrica), Atti Worku: "Quan tots els infants tenen accés a una educació de qualitat fonamentada en els drets humans i la igualtat de gènere, es multipliquen les oportunitats que han de repercutir en les generacions futures, i per això l'educació és clau per a un futur sostenible".

5 - TERRASSA: EL PROCÉS CAP A LA REMUNICIPALITZACIÓ DE L'AIGUA

Per situar-nos, cal que ens en anem a l'any 2013. Aquell any, un grup de persones organitzades al voltant dels moviments socials de la ciutat coneixedores de la proximitat de la fi del termini de la concessió de la gestió de l'aigua del municipi, fins llavors en mans de la societat privada Mina, van crear la Taula de l'Aigua per tal de fer possible que un cop finalitzada la concessió de la gestió privada aquesta passés a mans públiques. Així és com es va iniciar un llarg procés d'investigació, formació i activisme polític i social fins a aconseguir que el Ple Municipal, el juliol del 2016 aprovés la Gestió Pública amb els vots a favor de 20 dels 27 regidors i regidores que en formaven part.

Un cop aconseguida la creació de l'empresa pública TAIGUA, l'any 2018, era evident que la gestió pública era condició necessària però no era suficient així que es va fixar com a objectiu la construcció d'un Observatori ciutadà, impulsat per aquesta ciutadania conscient i organitzada que vetllés i contribuís en una gestió eficient, transparent i sostenible, tenint en compte les necessitats locals però anant més enllà de l'aigua que surt de l'aixeta i posant la mirada riu amunt, és a dir, a la Conca del Llobregat que és la que abasteix d'aigua la ciutat.

Abans de fer efectiva la gestió pública de l'aigua i la creació de l'OAT, des del Consell d'Entitats d'Acció Ciutadana es va impulsar el 1r Parlament Ciutadà celebrat el 19 de Gener de 2017. En aquest Parlament es van debatre i aprovar dues mocions i una crida a la ciutadania. La Primera moció parlava sobre els 13 principis* que havien de regir la gestió directa de l'aigua a la nostra ciutat i la Segona moció contenia les propostes del model de gestió i una Crida a la mobilització a través d'una manifestació nacional convocada el 19 de març on hi van participar més de cent entitats d'arreu del territori català i la majoria de forces polítiques en defensa de la Gestió Pública i participativa de l'aigua.

Volem remarcar la importància dels acords presos en aquest 1r Parlament Ciutadà, que posteriorment van ser aprovats per majoria absoluta al Ple Municipal, com a pas fonamental cap a la remunicipalització d'un bé comú que mai hauria d'haver estat gestionat des dels interessos mercantilistes i privats. Aquest fet va contribuir de forma transcendental a l'aprofundiment de la nostra democràcia institucional i a la sobirania ciutadana.

Per això, el lema de la lluita per la Gestió Pública i Participativa de l'aigua va ser i continua sent:

“S’escriu Aigua, es llegeix Democràcia”.

L' AIGUA ÉS UN VALOR SOCIAL

PEL FET DE SER UN ELEMENT

INDESTRIABLE DE LA VIDA.

UN BÉ COMÚ, UN DRET HUMÀ

I UNIVERSAL.

*Els 13 principis per a una gestió pública el poden veure ampliat i explicats a la pàgina web de l'OAT :
<https://www.oat.cat/>

1. Principi Dret d'accés
2. Principi de Preu Just
3. Principi de Gestió Pública
4. Principi de Qualitat de l'Aigua.
5. Principi de la Nova Cultura de l'Aigua.
6. Treball en xarxa
7. Participació Ciutadana
8. Transparència
9. Fiscalització i Auditoria Interna
10. Sostenibilitat Cicle Integral
11. Sostenibilitat Financera
12. Gestió Sostenible, eficaç i eficient
13. Plena recuperació de costos

6 - L'OAT - OBSERVATORI DE L'AIGUA DE TERRASSA

L'Observatori de l'Aigua de Terrassa (OAT) és un projecte impulsat pel Parlament Ciutadà i el moviment social de la ciutat, i vol donar sentit al lema que va simbolitzar el procés social de remunicipalització del servei: “S’escriu Aigua, es llegeix Democràcia!!

L'OAT és un òrgan participatiu municipal que té un funcionament autònom. Va ser creat pel Ple Municipal de l'Ajuntament al juliol del 2018 i es va constituir en la seva primera reunió del 20 de febrer del 2019. Al preàmbul del seu Reglament s'indica que es posa en marxa amb la voluntat política de millorar la governança de la ciutat aprofundint en la participació, la col·laboració i la concertació amb la ciutadania i els agents socials. Es tracta d'un nou espai de participació creat amb l'objectiu de definir una nova cultura de la participació ciutadana en la gestió dels béns comuns de la ciutat i esdevé, per tant, un repte democràtic, social i polític.

L'OAT promou uns valors de l'aigua que es concreten en: “assumir-la com una responsabilitat pública, com un bé natural essencial i indispensable per a la vida i els seus ecosistemes i com un dret humà que s'ha de garantir a tothom. L'aigua és un recurs compartit amb la natura i n'hem de fer un ús responsable i sostenible, és un recurs escàs i ho serà encara més en el context de canvi climàtic i és un bé

comú que no pot ser tractat com una mercaderia. Necessitem una nova cultura de l'aigua construïda sobre aquests valors”.

(www.oat.cat/observatori/).

Us convidem a apropar-vos, a conèixer l'OAT i a participar-hi.

7. ANNEX

A continuació, us facilitem un seguit d'enllaços a diferents vídeos d'animació i documentals que tracten la temàtica de l'aigua a nivell ecològic, social i econòmic. Aquests recursos didàctics estan allotjats a la web de l'OAT i podeu accedir-hi escanejant el següent codi:

8. BIBLIOGRAFIA

Los cinco elementos (I) Agua de Yayo Herrero

Publicat a CTXT (31/07/2020)

Ecofeminisme: per què les dones poden salvar la Terra? de Laura Huerga

Publicat a vilaweb (08/04/2019)

“Educar a favor d’una nova cultural ambiental de l’aigua”

d’Alba Castelltort Valls

Programa de Doctorat Interuniversitari d’Educació
Ambiental UAB (Novembre 2015)

“Agua, ríos y pueblos. Homenaje a quienes luchan por defender los ríos y sus gentes”. Dirección por Pedro Arrojo. Edita Fundación Nueva Cultura del Agua-Área de Medio Ambiente de la Diputación de Málaga y Centro de Ediciones de la Diputación de Málaga, 2019.

Mocions aprovades en el 1er Parlament Ciutadà de Terrassa –
Taula de l’Aigua.

Text: Dones d'Aigua i Taula d'Educació

Correcció: Mar Garcia

Il·lustració de portada: Elena Ortega

Llibreria Synusia

c/ Montserrat, 136

08225 Terrassa

info@synusia.cc

www.synusia.cc

Aquesta obra està feta amb software lliure i subjecta a una llicència de Reconeixement-NoComercial-CompartirIgual 4.0 Internacional de Creative Commons. Es permet la còpia, distribució i creació d'obres derivades d'aquest fanzine sempre que es reconegui la seva autoria, no s'utilitzi amb finalitats comercials i es distribueixi sota la mateixa llicència.

En aquest Fanzine, que acompanya la Maleta de l'Aigua, hi trobareu un índex amb els diferents continguts i una petita història del que ha representat la remunicipalització de la gestió de l'aigua a la nostra ciutat. La idea és que a través d'aquesta maleta pugueu compartir les idees que ens aporta la NCA (Nova Cultura de l'Aigua), una nova mirada que la defineix com un bé comú, el qual fa possible la cura de les persones i la vida de tots els éssers vius, incloent-hi la de la pròpia Terra. La Maleta de l'aigua de Terrassa és una idea que ha partit de la Taula Educació en el marc de l'OAT (Observatori de l'Aigua de Terrassa), i ha estat dissenyada pels col·lectius: Dones d'Aigua, Enginyeria Sense Fronteres, Taula de l'Aigua i Llibreria Synusia.

Desitgem que, a la vista del seu contingut, aquesta maleta us resulti profitosa i esdevingui una bona eina per ensenyar als futurs i futures ciutadanes que teniu a l'aula el valor de la responsabilitat en tot allò que pertany a la Comunitat.

[llibreria] ©
synusia

OAT
Observatori de l'Aigua
de Terrassa

